

TA'LIM TIZIMIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK DASTURIY VOSITALARNING O'RNI

Usmonov Murod

Jizzax davlat pedagogika universiteti katta o'qituvchisi

Axborot texnologiyalari sohasidagi kadrlarni tayyorlash va qayta tayyorlash tizimining samaradorligini oshirish bo'yicha ko'rilayotgan choralar davlat organlari va tarmoq tashkilotlarini malakali IT-mutaxassislar bilan ta'minlash uchun mustahkam zamin yaratmoqda. O'quvchilari bir million dasturchi loyihasi doirasida o'quv kurslarini yakunlagan maktablarning 100 nafar eng yaxshi Informatika va axborot texnologiyalari fani o'qituvchilarini AT jamg'armasi va IT-parkning mablag'lari hisobidan bazaviy hisoblashning 20 baravari miqdorida bir martalik mukofotlash tizimi joriy qilindi [1].

Zamonaviy jamiyatni va ayniqsa ta'limni axborotlashtirish zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini takomillashtirish va ommaviy tarqatish jarayonlari bilan ajralib turadi. Ta'lim sohasida ushbu texnologiyalar ma'lumot uzatish va o'qituvchi-o'quvchining zamonaviy ochiq, masofadan turib o'qitish tizimlarida o'zaro ta'sirini ta'minlash uchun faol foydalanilmoqda. Zamonaviy o'qituvchi nafaqat o'z sohasi bo'yicha bilimlarga ega bo'lishi, balki o'z kasbiy faoliyatida AKTdan unumli foydalanishi kerak. Axborot texnologiyalariga ko'plab olimlar o'z qarashlari bilan turlicha tushunchalar berganlar. Ayniqsa, Rusedu ijodiy o'qituvchilari tarmog'i ta'lim portalida belgilangan ta'rifga asos bo'lamiz. Chunki joriy yildan boshlab butun Respublikamiz ta'lim tizimida elektron jurnal bilan ishlash yo'lga qo'yildi. Bu o'z navbatida o'qituvchining kompyuter bilan yaqindan ishlashga, o'rganishga undaydi. Ta'lim sohasida ikkita asosiy muammoni hal qilish uchun axborot-kommunikatsiya texnologiyalari qo'llaniladi: o'qitish va boshqarish. O'qitish jarayonida AKTdan, birinchidan, o'quvchilarga o'quv ma'lumotlarini taqdim etishda, ikkinchidan, ularni o'zlashtirish muvaffaqiyatini kuzatishda foydalanish mumkin. Shu nuqtai nazardan, o'qitish jarayonida foydalaniladigan AKT ikki guruhga bo'linadi:

1. Ta'lim to'g'risidagi ma'lumotlarni taqdim etish texnologiyalari;
2. Texnologik ma'lumotlarni boshqarish.

Ta'limiy axborotni taqdim etish uchun kompyuter texnologiyalari qatoriga quyidagilar kiradi: kompyuter o'quv dasturlaridan foydalanadigan texnologiyalar; multimedia texnologiyalari; masofadan o'qitish texnologiyalari[2].

Hozirgi vaqtda barcha o'quv muassasalarida pedagogik o'lchash va nazorat qilish uchun kompyuter va telekommunikatsiya uskunalari qo'llaniladi. Albatta, bunday pedagogik o'lchovlarning tematik sohalari doimo amalga oshiriladigan pedagogik faoliyatning mazmuni, usullari, shakllari va vositalari bilan moslashtiriladi. O'quv, o'quvchining ijodiy rivojlanishining vositasi, nazorat, tuzatish, psixodiagnostika jarayonlarini faollashtirish vositasi sifatida, ta'limni boshqarishni kuchaytirish va takomillashtirish uchun ajratib olinishi mumkin. Zamonaviy o'qituvchilar zamonaviy bolaga barcha savollariga javob berishga tayyor turishi lozim. Shuning uchun axborot madaniyatida o'qituvchining o'rni ham o'zgarib bormoqda - u axborot oqimining muvofiqlashtiruvchisi bo'lishi kerak. Kreativlik mezonlari ham rivojlanadi.

Shuningdek kreativlikni mezonlari Dj.P.Gilforda, E.P.Torrans tomonidan belgilangan:

- ravonlik: ma'lum bir vaqt oralig'ida ko'plab fikrlarni ishlab chiqarish qobiliyati; o'ziga xosligi: aniq, taniqli, umum e'tirof etilgan, oddiy yoki qat'iy belgilanganidan farq qiluvchi g'ayrioddiy, nostandart g'oyalarni ishlab chiqarish qobiliyati;

- sezuvchanlik: g'ayrioddiy detallarga sezgirlik, qarama-qarshilik va turli xil noaniqliklar, tezda bir fikrdan ikkinchisiga o'tishga tayyorlik;

- mo'tadillik: g'ayritabiiy kontekstda ishlashga tayyor bo'lish, ramziy, birlashtiruvchi fikrlashga moyillik, oddiy va murakkab sharoitda ko'rish qobiliyati;

- rivojlanish: paydo bo'lgan g'oyalarni batafsil ishlab chiqish, ularni sath va quyi tizimlarga aylantirish qobiliyati; to'xtashga qarshilik: bir xillikka qarshilik ko'rsatish, ya'ni muammoni yechish jarayonida kelib tushayotgan turli informatsiyalar andozalariga qarshilik ko'rsatish. noaniqlik: stimuldan mustaqil mantiqiy reaksiyagacha bo'lgan qobiliyat;

- nomlashning mavhumligi: shaxsning muammo mohiyatini tushunish qobiliyati, aslida ahamiyatga ega bo'lgan nomni tushunish va aksini aks ettirish qobiliyati (nomlash jarayoni mufassal shaklni muammoning mohiyatini ko'rish qobiliyatini og'zaki shaklga aylantirish qobiliyatini aks ettiradi);

- ko'p vazifalilik: Bir vaqtning o'zida bir nechta loyihalarda ishlash qobiliyati; samaradorligi: mahsulotning yaroqliligi, ularning foydasi, mahsulotning maqsadli auditoriyasi tomonidan yangi, noyob, original bo'lishi haqidagi idrok; mamnuniyat: kreativlikning natijasi.

Boshlang'ich maktab o'quvchilarini o'qitish jarayonida ATlaridan foydalanish maqsadga muvofiqligi ularning yoshiga bog'liq xususiyatlar, masalan, og'zaki mantiqiy fikrlash bilan taqqoslaganda visual-majoziy tafakkurning yanada yaxshilanishi, shuningdek, bolalar keying ma'lumotlarni qayta ishlash uchun ma'lumotlarni qayta qabul qiladigan analizatorlarning notekis va yetarlicha rivojlanmaganligi bilan izohlanadi. Boshlang'ich maktabni axborotlashtirish zamonaviy ta'lim sifatiga erishish va 21-asrdagi bolada axborot madaniyatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. AKTdan foydalanishdagi asosiy maqsadlarga e'tib qiling:

-o'quv motivatsiyasini oshirish;

-o'quv jarayonining samaradorligini oshirish;

-o'quvchilarning bilim doirasini faollashtirishga hissa qo'shish; -darslarni o'tkazish usullarini takomillashtirish;

-o'quv va ta'lim natijalarini o'z vaqtida kuzatib borish;

-o'z-o'zini tarbiyalash vositasi sifatida foydalanish; Darsni sifatli va tez tayyorlash.

O'qituvchi didaktik materiallarni yaratish va tayyorlashda, testlar tuzishda, electron usulda uslubiy tajribani umumlashtirishda AKT samarali vosita hisoblanadi. Zamonaviy kompyuter o'qitish tizimlari bolaga haqiqiy, tushunarli va erishiladigan maqsadni qo'yadi: siz misollarni to'g'ri hal qilasiz - rasmni ochasi, barcha harflarni to'g'ri joylashtirasiz - ertak qahramonining maqsadiga yaqinlashasiz. Shunday qilib, o'yin jarayonida bola bilimlarni o'zlashtirish uchun ijobiy motivatsiyaga ega. O'qituvchining oldidagi mas'uliyatli vazifa har bir bola tomonidan dastur materiallarini to'liq o'zlashtirishga erishish. Maktab o'quvchilarining turli darajadagi tayyorligi, xotira, fikrlash, e'tiborni rivojlantirishdagi tafovutlarni hisobga olgan holda, o'qituvchi, shunga qaramay, o'quvchilarning o'rtacha tayyorgarligiga e'tibor qaratishga majbur bo'ladi. Natijada, o'quvchilarning aksariyati

darsda juda faol. Ma`lumki, aqliy faolligi yuqori yoki pastroq bo‘lgan, shuningdek kasallik tufayli darslarni qoldirgan o‘quvchilarni o‘qitishda muammolar mavjud. Ushbu toifadagi o‘quvchilarni muvaffaqiyatli o‘qitish usullaridan biri darsda AKTdan foydalanish bo‘lishi mumkin. Darslarni o‘tkazib yuborgan bolalar darsning muayyan bosqichlarida yoki darsdan tashqari soatlarda bilimlaridagi bo‘shliqlarni to‘ldirishlari mumkin.

O‘quv jarayonida AKTdan foydalanish - o‘quv jarayonini jadallashtirish, optimallashtirish, maktab o‘quvchilarining fanni o‘rganishga qiziqishini oshirish, ta`limni rivojlantirish g‘oyalarini amalga oshirish, darsning tezligini oshirish va mustaqil ish hajmini o‘stiradi. Bu esa o‘qituvchining ijodiy rivojlanishiga ham turtki beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekisto Respublikasi Prezidenti SH.Mirziyoyev, PQ-4851-son. 6.10.2020
2. <https://ziyouz.com> kutubxonasi
3. Internet ma’lumotlari.